

ЩОДО ІДЕЇ «СПОРІДНЕНОЇ ПРАЦІ» В СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПОГЛЯДАХ Г. СКОВОРОДИ

Донченко Олена Іванівна,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри
загальноправових дисциплін та міжнародного права
економіко-правового факультету ОНУ імені І.І. Мечникова*

Г. Сковорода є одним з найвидатніших українських філософів XVIII ст., які збагатили національну політико-правову думку новими ідеями і поглядами. Тому з точки зору сучасного державотворення в Україні, формування вітчизняної національної ідеї, суспільної свідомості і правосвідомості можна констатувати величезну роль його творчої спадщини, яка до речі, є об'єктом дослідження багатьох галузей науки.

Суспільно-політичні погляди Г. Сковороди передбачають негативне ставлення до панівного класу, обстоювання свободи і прав кожної людини, рівноправ'я, а також національне і соціальне визволення.

Центральною ідеєю його творчості взагалі, і в сфері державотворення зокрема, є – ідея «спорідненої праці» або «сродної» праці.

Ця ідея у творах мислителя має широку основу і привертає увагу до ролі праці як форми організації суспільного життя [1, с.319], має стати фундаментом суспільного ладу, умовою реалізації рівності і рівноправ'я.

Її суть якої полягає в тому, що кожен через самопізнання відкриває себе, свої природні схильності до певної діяльності, розкриває свої здібності, талант, які обов'язково в подальшому мають бути вдосконалені і розвинуті відповідним вихованням. Звідси і порівняння з Сократом за фразою: «Пізнай самого себе». Як зазначено, С. Романенко, «є також підстави вважати, що концепція «спорідненої праці» виступає фундаментом учення мислителя про самопізнання» [1, с.316].

Сродність у Г. Сковороди є чимось важливим, це і божий закон, і природний закон, і закон для людського суспільства. Якщо цей закон виконується, то у суспільстві панує мир і порядок, а для людини настає щастя, оскільки єдиним джерелом добра – є праця. Деякими дослідниками зазначено, що праця і процьовитість у Г. Сковороди – це основа утвердження спорідненості, а діяльність, позбавлена спорідненості – безкорисна, марна [1, с.320].

Ідея спорідненої праці, підкреслює Т. Боева, є різновидом думки про необхідність подолання соціального відчуження, адже «неспоріднена праця є однією з причин індивідуальних та суспільних проблем, бо будь-яка праця, зроблена без душі, породжує соціальні та внутрішні особистісні проблеми» [2, с.175].

Вирішення проблем нерівності неможливо, все одно таке явище, як нерівність в економічному, інтелектуально-психологічному сенсі так чи інакше залишиться і тому він пропонує підійти до вирішення цієї проблеми саме через «споріднену працю» – це запорука громадського порядку, душевного комфорту, соціального та індивідуального [2, с.175].

Ідея щодо «спорідненої праці» виступає для Г. Сковороди вкрай важливою для суспільства, це своєрідна головна складова суспільного устрою, а створення необхідних умов для її реалізації – є для нього ефективним засобом розв'язання проблеми нерівності.

Але слід звернути увагу і на критику з боку Г. Сковороди формальної рівності, яка заснована на універсальній «неспорідненності». Цій формальній рівності він протиставляв внутрішню «нерівну рівність» як можливість реалізації своїх здібностей, право на індивідуальність, на щастя [2, с.176].

Сутність ідеї «нерівна всім рівність» представлена Г. Сковородою фонтаном, який складається з різних за розміром, формою і об'ємом посудин, які наповнюються водою. «Нерівна» – передбачає, що заповненість залежить від об'єму посудини, чим вона менше, тим менше води там буде. А рівність – передбачає, що процес заповнення буде однаковий для всіх посудин. В суспільному житті це означає, що всі люди, з одного боку, рівні перед Богом, а з іншого – усі різні, всі отримують рівні шанси і можливості, а головним критерієм вибору людиною морального життєвого шляху є «спорідненість» її з певним типом поведінки.

Отже, «споріднена праця» – це вираження ступеня соціальної справедливості, а право, як механізм встановлення закладеної в «спорідненій праці» справедливості повинно виходити від людини, виражати не стільки зовнішню, скільки внутрішню міру її волі [2, с.175]. Принцип «нерівної рівності» логічно пов'язаний з концепцією «спорідненої праці», які відкривають людині шлях до щастя [3, с.111]. Як зазначено Т. Боевою, ідея «спорідненої праці» виступає в Г. Сковороди як моральна підстава права [2, с.176].

Таким чином, ідея «спорідненої праці» Г. Сковороди займає важливу роль в системі його суспільно-політичних поглядів. Вона є відображенням внутрішньої соціальної напруги, передбачає роль праці у суспільстві, а також самореалізацію і самопізнання людини. Дієвість цієї ідеї – головна складова суспільного устрою і запорука громадського порядку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- 1.Романенко С. Концепція «спорідненої праці» Г. Сковороди: деякі особливості формування понятійного апарату. *Переяславські Сковородинські студії*. 2011. Вип. 1. С. 315-320. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prckc_2011_1_52 (дата звернення: 3.03.2021).
- 2.Боева Т. Українське державотворення та погляди Григорія Сковороди на державний устрій. *Sхid*. 2013. № 5. С. 174-177. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhid_2013_5_33 (дата звернення: 3.03.2021).
- 3.Осетрова О. Принцип «нерівної рівності» Г.С. Сковороди як філософська основа практичної соціальної роботи. *Український соціологічний журнал*. 2017. Том 17 (1-2). С. 110-113.